

Teologowie „Obraz po obrazie” o Zwiastowaniu. Dyskusja wokół wystawy

To bardzo dobrze, że przy obrazach spotykają się teologowie a nie tylko krytycy sztuki – stwierdził Juliusz Gałkowski, który 17 stycznia poprowadził debatę teologów towarzyszącą wystawie współczesnych obrazów Zwiastowania. Do końca stycznia można je oglądać w podziemiach warszawsko-praskiej katedry św. Floriana. Głos w dyskusji zabrali: s. prof. Joanna Nowińska, prof. Barbara Strzałkowska i ks. prof. Jan Sochoń.

Prowadzący dyskusję przywołał spopularyzowane przez Melchiora Cano pojęcie miejsca teologicznego (*locus theologicus*) jako sposobu poznawania prawd wiary, wskazując, że jednym z nich jest sztuka.

Dla s. prof. Joanny Nowińskiej z wydziału teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, której specjalizacja naukowa dotyczy polisensoryczności w tekście biblijnym, percepcja obrazów zaprezentowanych na wystawie *Zwiastowania* była wręcz *uczta*. W jej odbiorze, szczególnie obraz Jacka Hajnosa OP odzwierciedla perspektywę, która jest znamieną dla ujęcia biblijnego – gdyż ukazuje perspektywę Boga: „ogarnianie przez Boga całej rzeczywistości stworzonej i ofiarowywanie człowiekowi jego samego”. Podkreśliła iż, „Zwiastowanie jest obecnością Boga, która jest anonsowana i przyjmowana w sobie, w rzeczywistość człowieka”.

Wszystkie obrazy Zwiastowania, ale też w ogóle sztuka czy to muzyka, literatura, malarstwo, rzeźba – zdaniem prof. Barbary Strzałkowskiej – mają prowadzić ku nieskończoności. „Dobrze, żeby kontemplacja obrazu prowadziła do słowa i odwrotnie – podkreślała w dyskusji. Biblistka z UKSW zwróciła uwagę, iż Zwiastowanie jest najważniejszym momentem w historii zbawienia, kiedy Bóg proponuje ludzkości nową drogę. „To, że Bóg staje się człowiekiem – mówiła - to najważniejsze uzasadnienie istnienia sztuki chrześcijańskiej”.

Wcielenie domaga się przedstawienia i dlatego wraz z rozwojem Kościoła rozwijała się sztuka – zaznaczył ks. prof. Jan Sochoń zabierając głos w dyskusji. Filozof, teolog i poeta mówił m.in. o tym, że dzieło sztuki może wprowadzać w doświadczenie religijne. „Sztuka jest miejscem teologicznym, sposobem zbliżenia się do tajemnicy, która zawsze pozostaje tajemnicą” – dodał. Podkreślił też, że ze Zwiastowaniem wiąże się wiele tajemnic. O ile problem da się rozwiązać, to tajemnica wymyka się ostatecznemu poznaniu.

Odnosząc się do centralnie wyeksponowanego na wystawie obrazu Jarosława Modzelewskiego, ks. Sochoń stwierdził, iż „prof. Modzelewski zauważył, że zмага się z tajemnicą, której nigdy nie zdoła wypowiedzieć, ale na tym polega walka artysty z żywiołem twórczym”. Filozof postawił tezę, że proces malarskiego tworzenia zachodzi zanim powstanie obraz.

Prof. Strzałkowska przywołała słowa Benedykta XVI, który pisał o tym, że „dzieło sztuki jest owocem twórczych zdolności człowieka, który stawia sobie wielkie pytania w obliczu rzeczywistości widzialnej, stara

się odkryć jej najgłębszy sens i przekazać go za pomocą języka kształtów, kolorów i dźwięków. Sztuka jest w stanie wyrazić, i to w sposób widzialny, że człowiek potrzebuje wykroczyć poza to, co widzi. W niej przejawia się pragnienie i poszukiwanie Nieskończoności. Więcej, jest ona niczym brama otwarta ku Nieskończoności, ku Pięknu i Prawdzie, które wykraczają poza codzienność”.

„Nie jesteśmy w stanie przejść obok prezentowanych na wystawie obrazów, nie reagując na żaden z nich. Jesteśmy zaproszeni do doświadczenia” – podkreśliła s. prof. Nowińska.

Jeżeli w kontakcie z tymi obrazami, odbiorca odejdzie z nastawieniem, że musi zmienić swoje życie to projekt „Namalować katolicyzm od nowa” wyda najlepsze owoce – podsumował ks. prof. Sochoń.

Dyskusja teologów towarzyszyła wystawie, na której prezentowanych jest dwadzieścia współczesnych obrazów Zwiastowania, autorstwa dziesięciu polskich malarzy: Jarosława Modzelewskiego, Ignacego Czwartosa, Jacka Dłużewskiego, Wojciecha Głogowskiego, Jacka Hajnosa OP, Krzysztofa Klimka, Bogny Podbielskiej, Beaty Stankiewicz, Grzegorza Wnęka i Michała Żądło.

Wystawa miała swoją premierę przed dwoma miesiącami, 17 listopada 2023 r. w gościnnych podziemiach katedry św. Floriana. „Zwiastowanie – to jak podkreśla kurator wystawy dr Dariusz Karłowicz – niewątpliwie jedno z największych i najpiękniejszych wyzwań chrześcijańskiej sztuki”. Jeszcze w styczniu (26 stycznia o godz. 17:00) planowane jest oprowadzanie kuratorskie po ekspozycji.

Organizatorami wystawy i wydarzeń jej towarzyszących są: Teologia Polityczna, Fundacja Świętego Mikołaja oraz Instytut Kultury św. Jana Pawła II na Angelicum w Rzymie.

awo

fot. Jacek Łagowski

Dyskusja teologów: obraz po obrazie // Strzałkowska, s. No...

